

**Polismyndigheten
Gotland**

Problembild 2010

Polismyndigheten Gotland

INNEHÅLL

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	4
METOD.....	6
1 GOTLAND I SIFFROR.....	7
1.1 Befolkning och arbetsmarknad	7
1.2 Omvärlden	7
1.3 Brottsutveckling.....	8
2 VÅLD I OFFENTLIG MILJÖ.....	9
3 TILGREPP GENOM INBROTT	10
3.1 Stöld genom inbrott i villa/radhus, lgh, fritidshus, källare/vind.....	10
3.2 Fordonsrelaterad brottslighet	11
4 TRAFIKSÄKERHET - BROTT MOT TRAFIKBROTTLAGEN.....	11
5 BROTT I NÄRA RELATIONER	12
5.1 Grov kvinnofridskränkning och misshandel	13
5.2 Våldtäkt.....	13
5.2.1 Inklusivt grov, mot kvinna, inomhus.....	13
5.2.2 Inklusivt grov, mot flicka under 15 år samt flicka 15-17 år, inomhus	13
6 NARKOTIKABROTT	14
6.1 Brott mot narkotikastrafflagen	14
7 GROV ORGANISERAD OCH SYSTEMHOTANDE BROTTLIGHET	15
8 LOKALA FOKUSOMRÅDEN	16
8.1 Ungdomsbrottslighet.....	16
8.2 Gränskontroll och övrig utlänningsverksamhet	17
9 ÖVRIG BROTTSLIGHET.....	17
9.1 Våldtäkt utomhus och exhibitionism/sexuellt ofredande	17
9.2 Rån.....	18
9.3 Stölder och snatterier från butiker och varuhus	18
9.4 Bedrägeri och annan oredlighet	19
9.5 Skadegörelse	19
9.6 Cykelstölder	20
9.7 Brott mot miljöbalken mm.....	20
9.8 Alkohollagen.....	21
10 ÖVRIGT ATT BEAKTA	22
10.1 Grova våldsbrott	22
10.2 Almedalsveckan.....	22
10.3 Vecka 29, "Stockholmsveckan".....	23
11 DISKUSSION/SLUTSATS	23

Förord

Inför framtagandet av myndighetens verksamhetsplan för 2010 har kriminalunderrättelsetjänsten fått i uppdrag att ta fram en problembild som ska ligga till grund för vidare diskussioner och arbete. Problembilden skall även kunna ligga till grund för vidare beställningar gällande den lokala brottsutvecklingen från myndighetens ledningsgrupper till KUT.

Visby 2009-08-24

.....
Ulf Bogren
Chef KUT Gotland

Sammanfattning

Under perioden 1 augusti 2008 till 31 juli 2009 anmäldes 7127¹ brott på Gotland och det är en minskning med drygt 800 brott jämfört med föregående år (2007/2008). Ungefär 60% av brotten begås i Visby.

Inom våld i offentlig miljö fortsätter brottsligheten att ligga på en hög nivå. Insatser har gjorts och kommer att göras för att försöka komma till rätta med problematiken som i hög grad är kopplad till alkohol och Visbys nöjesliv. Planerna på "cityhelger" för att förebygga våldsbrott mm är ett steg i rätt riktning.

Tillgrepp genom inbrott har minskat totalt sett men fordonsbrotten inom kategorin har ökat.

Gräns- och Trafikområdet utvecklas alltmer och Trafikenheten och övrig personal på ordningsavdelningen har varit aktiva men antalet rapporterade rattfyllerister har minskat. Vägverkets planer på ändrade hastighetsbegränsningar kan komma att påverka resultatet under nästa år.

Brott i nära relationer fortsätter att vara ett problem på Gotland även om antalet anmälda brott totalt sett minskat något. Lokalt finns behov av ytterligare satsningar gällande bl.a. bemötandet av brottsoffer, initiala videoförhör och hot- och riskbedömningar. Tillsättningen av en brottsoffersamordnare är välkommet.

Narkotikabrotten har minskat något men underrättelseinformation visar på en motsatt bild. Cannabisbruket är spritt och förväntas öka men även andra preparat är aktuella. Satsningar på säljare och ungdomar bör intensifieras.

Inom den grova organiserade brottsligheten finns kopplingar till restaurangnäringen på Gotland. Dessutom finns enskilda individer inom olika kriminella organisationer med länknings till ön. Den grova organiserade brottsligheten antas framöver komma öka sin närvaro.

En fortsatt satsning på ungdomar behövs och då särskilt de som vi direkt/tidigt kan identifiera som barn/ungdomar i riskzon. Ett fortsatt arbete med kontaktpoliser är nödvändigt för att upprätthålla och utveckla kontakterna med ungdomar och personer i ungdomars närhet.

Inom den övriga brottsligheten noteras att inga våldtäkter utomhus anmäls och att skadegörelsebrotten minskat. Personrånen uppvisar en oroande trend med flera gärningsmän som ger sig på målsäganden fysiskt.

¹ Brå Anmälda brott, Gotlands län 080801-090731.

Almedalsveckan kommer att bli ännu större under nästa år då det är valår och det blir därmed extra viktigt med förberedelserna. Arbetet under veckan fungerar oftast smärtfritt och det upplevs som bra att delar av förstärkningspersonalen återkommer under flera år.

Stockholmsveckan (v. 29), och sommaren som helhet, innebar en avsevärd satsning gällande antal personal i yttre tjänst och detta upplevs ha givit ett positivt resultat.

Inför 2010 bör polismyndigheten Gotland fortsätta sin satsning på ungdomar, prioritera narkotikabrottslighet (med inriktning på försäljning) samt våldsbrottslighet (våld i offentlig miljö och brott nära relation).

Metod

Arbetet med rapporten har lagts upp på så sätt att en genomgång utav brottsstatistiken har gjorts utifrån Polisens planeringsförutsättningar 2010-2012 samt brottsbalkens olika kapitel och övriga specialstraffrättsliga områden.

Statistiken har hämtats från systemet för verksamhetsuppföljning (VUP), Brå:s hemsida (www.bra.se) samt RAR och efter en genomgång har en bedömning gjorts gällande vilka brottstyper som varit intressanta att kommentera i rapporten. De brottstyper som lyfts fram i rapporten är till största del de som under perioden 080801-090731 varit avvikande statistiskt jämfört med tidigare år.

Förutom en statistikbearbetning har följande åtgärder vidtagits:

- Genomläsning av allmänna rapporter från Brå:s hemsida.
- Genomgång av RAR-anmälningar gällande specifika anmälningar och brottstyper.
- Genomgång av underrättelsemateriel inom KUT Gotland.
- Inhämtning av fakta från Gotlands kommuns hemsida www.gotland.se, SCB mm.

1 Gotland i siffror

1.1 Befolkning och arbetsmarknad

Gotlands befolkning har ökat med 114 personer under 2009 och vi var den 30 juni 57 118 personer. Befolkningsutvecklingen har länge varit negativ och uppgången i år beror på inflyttning – antalet födda är fortfarande färre än de som avlidit. Ca 40 % av befolkningen bor i Visby och många i de större bostadsområdena i Gråbo och Bingeby.

Gotland förknippas kanske mest med turism men jordbruk/livsmedelsindustri och tillverkning av cement, kalk och trävaror är också viktiga näringar. Tjänstenäringar av olika slag får också allt större betydelse.

Mycket tyder på att sommaren 2009 varit mycket positiv ur besöksnäringens synvinkel. Antalet gästnätter ökade med nästan 10% i juni 2009 och uppgick totalt till drygt 80 000 st. Under första halvåret 2009 spenderade besökare 202 000 gästnätter på Gotland, en ökning med drygt 12 % och ungefär 60 000 av dessa gällde utländska besökare. Resandet med Gotlandsfärjorna ökade med ca 15 000 personer under juli 2009 jämfört med förra året, detta trots den olycka som inträffade och som gjorde att en färja fick tas ur trafik.

Den lågkonjunktur som drabbat världsekonomin har även påverkat arbetsmarknaden på Gotland negativt. Arbetslöshetssiffrorna t.o.m. juli 2009 visade dock att Gotland klarat sig förhållandevis bra, vilket till viss del kan relateras till en stark turistsommar. Arbetslösheten förväntas dock stiga under hösten i och med att turistsäsongen är över och hur nästa år kommer att gestalta sig beror på hur snart ekonomin vänder upp igen. Det finns bedömare som anser att lågkonjunkturen nått sin lägsta nivå och att ekonomin börjar vända men några positiva effekter på arbetsmarknaden kommer inte under nästa år. Skatteunderlaget i kommunerna minskar och neddragningar/sparåtgärder har realiserats på många håll. Regeringen planerar att skjuta till pengar för att mildra effekterna.

Gotlands befolkning ändras mycket lite från år till år och förändringarna är försumbara ur polisiär synvinkel. En negativ arbetsmarknad kan skapa förutsättningar för utanförskap och en negativ brottsutveckling men då troligen bara på längre sikt.

Besöksnäringen är fortsatt stark och turismen kommer troligen att fortsätta öka under nästa år. Gotland är populärt och inhemsk turism ökar när den svenska kronans värde är lågt gentemot andra större valutor.

1.2 Omvärlden

Planerna för gasledningen i Östersjön närmar sig ett avgörande (även om tidpunkten för regeringens beslut i ännu inte fastlagts) och länsstyrelsen på Gotland har i dagarna lämnat ett i allt väsentligt negativt ytt-

rande till näringsdepartementet (Dnr 531-1420-09). Ett eventuellt gasledningsbygge har tidigare bedömts ha liten påverkan på polisen på Gotland eftersom personalen som skall genomföra ledningsbygget inte kommer att stationeras på Gotland.

I och med att hamnen i Slite byggs om kan det dock bli intressant med färjetrafik österut till några av de baltiska länderna.

Hamnen i Kappelshamn är för närvarande till salu och flera organisationer har visat intresse. Det är möjligt att det blir ytterligare en hamn för färjetrafik framöver. Frågan är dock om något hinner färdigställas redan under nästa år.

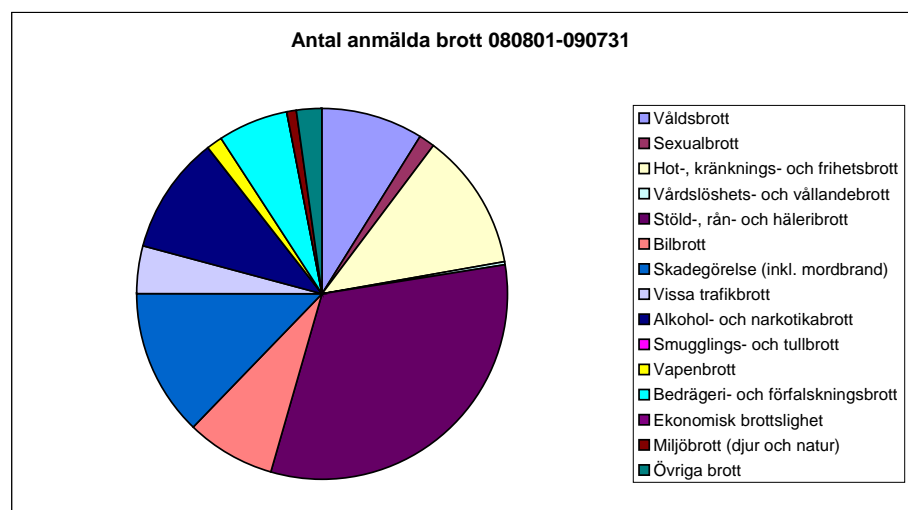
En etablerad färjetrafik till Baltikum kan få viss negativ påvekan på brottsligheten på Gotland och då troligen främst inom stöld- och narkotikaområdet.

1.3 Brottsutveckling

Under perioden 1 aug 2008 till 31 juli 2009 anmäldes 7127² brott på Gotland. Det är en minskning med drygt 800 brott jämfört med föregående år (2007/2008) och ungefär 60% av brotten begås i Visby. De stora minskningarna finns inom områdena stöld och skadegörelse där antalet anmälda brott minskat med 323 respektive 398 st. De är dock fortfarande de två största brottsområdena.

2006/2007	2007/2008	2008/2009
7636	7987	7127

Antal anmälda brott 2006-2009 enligt BRÅ.

² Brå Anmälda brott, Gotlands län 080801-090731.

Jämfört med ett nationellt genomsnitt ligger antalet brott som anmäls på Gotland lägre inom de flesta brottkategorierna. Det är inom våldsbrott, sexualbrott samt hot-, kränkings- och fridsbrotten som vi ligger något över riksgenomsnittet³.

2 Våld i offentlig miljö

Våld i offentlig miljö representeras av brottskoderna för misshandel utomhus, förutom anmälningar där brottsoffret är i åldern 0-6 år.

Antalet anmälda brott uppgick för perioden till 352 st vilket är en ökning med 35 brott jämfört med samma period 2007/2008. Den största delen kan härröras till den kategori där målsäganden är 18 år eller äldre och där gärningsmannen är obekant med offret (brottskoderna 0355 och 0357). Fördelningen mellan män och kvinnor är ojämn med männen som klart överrepresenterade - 167 anmälda brott gällde män som målsägare medan 23 gällde kvinnor. De grova brotten är få och har alla utförts av lokala gärningsmän. Uppklaringen är hög jämfört med andra myndigheter.

Antal brott (VUP)	aug 07-juli 08	aug 08-juli 09
Våld i offentlig miljö	317	352

Misshandel utomhus sker vanligtvis i Visby under sen fredag- och lördagskväll eller natt till lördag och söndag, i anslutning till eller på väg till eller från, krogen. Under de övriga veckodagarna är brotten ganska få och jämnt fördelade. Brotten är mer frekventa under sommarmånaderna och ökar kraftigt under juli. I en mindre del av fallen kan misshandeln kategoriseras som oprovocerad eller av okänd orsak. Brottspplatserna, Visby innerstad med hamnområdet och östercentrum är välkända och ständigt återkommande. Under sommaren var det flera krogar/tillställningar på landsbygden som tilldrog sig stort intresse och hade mycket besökare. Det gör t.ex. gällande att man hade ca 2500 gäster under en kväll på en krog på södra Gotland. Möjligen bör vi vara mer observanta på evenemang och kända krogar utanför Visby. Det är lätt att allt fokuseras till Visby och att landsbygdens problem inte prioriteras särskilt högt.

Polismyndigheten har under perioden satsat på att arbeta med "Kronobergsmodellen" och haft polisiär närvaro på frekventa tider vilket bedöms ha haft en positiv påverkan. Det stora flertalet brott begås dock under sommarmånaderna då antalet personer i Visbys nattliv mångdubblas och berusningsgraden ofta är hög. Under sådana omständigheter har "Kronobergsmodellen" inte kunnat genomföras fullt ut utan fått inskränkas till direktförverkanden. Resultaten från sommaren 2009 visar på en minskning av antalet anmälda våldsbrott i Visby innerstad vilket borde betyda att den tillämpning som gjorts i kombination med

³Brå, anmälda brott, hela landet och Gotland per 100 000 invånare.

mycket poliser på stan har haft en lugnande effekt. Även bland ungdomarna uppger socialtjänstens ungdomsgrupp att man upplevt en lugnare sommar.

Det finns inga ”yttre omständigheter” som talar för att våld i offentlig miljö skall minska utan det är polisens insatser i samverkan med andra intressenter som kan påverka utvecklingen. De insatser polismyndigheten planerar borde ge resultat, åtminstone på sikt. Ungdomssatsningen är en del av detta. Eftersom brottsligheten är intimt förknippat med alkohol behövs en fortsatt utveckling av arbetet med ”Kronobergsmodellen” – särskilt under ”icke sommarmånader”. Planerna på ”cityhelger” för att förebygga våldsbrott mm är ett steg i rätt riktning. Möjligheten till kameraövervakning av Östercentrum och ev. andra platser bör undersökas.

3 Tillgrepp genom inbrott

3.1 Stöld genom inbrott i villa/radhus, lgh, fritidshus, källare/vind

Jämfört med 2007/2008 har inga större förändringar skett gällande bostadsinbrott. Skillnaden i antalet brott som skett är marginell och tyder snarare på en förbättring sedan förra året. Sett till alla inbrottsstölder så har en minskning skett med knappt 40 brott.

	2007/2008	2008/2009
0825 Källare/vind	16	18
0826 Fritidshus	25	27
0857 Villa/radhus, försök	4	3
9801 Villa/radhus	23	20
0874 Lägenhet, försök	0	4
9802 Lägenhet	17	16
Totalt	86	89

Årets topp i juli med 19 anmälda brott förklaras av källarinbrott i Slite som kopplas till att det varit oroligt kring en del missbrukare på orten. De gärningsmän som begår bostadsinbrott på Gotland är få och deras brottsbenägenhet är intimt kopplad till narkotikabrott och missbruk.

Tillvägagångssätten är ofta ”enkla” varför något speciellt modus hos gärningsmannen är svårt att urskilja. Under perioden har nio personer varit skäligen misstänkta för brott inom denna kategori.

Fritidshusinbrott har mest drabbat södra Gotland men det är inte så många brott och det är svårt att veta när brotten begås. Ofta anmäls de långt efter att brottet skett vilket gör att det är svårt att säkra bevis och driva utredningarna.

3.2 Fordonsrelaterad brottslighet

Den fordonsrelaterade brottsligheten har ökat något under senaste året.

	2007/2008	2008/2009
0801 Tillgrepp av forskaffningsmedel, försök	54	58
0802 Tillgrepp av forskaffningsmedel	75	83
0804 Tillgrepp av Moped (RAR)	43	52
0840 Stöld ur och från motordrivet fordon	164	197
Totalt	337	391

Ökningen kan till stor del tillskrivas stöldur och från motordrivet fordon (0840) och merparten av de brotten sker i Visby. Även tillgreppen är i hög grad relaterade till Visby och samma platser som stölderna. Parkeringarna på Gråbo är fortfarande belastade men brotten är spridda. Ofta sker biltillgreppen i skov och man tillgriper då i hög utsträckning samma bilmärke/-modell. Under senaste året är det t.ex. Ford Escort som varit populära att tillgripa. Även mopedstölderna har ökat något vilket i hög grad är ett ungdomsrelaterat problem.

Tillgrepp genom inbrott förväntas inte förändras nämnvärt under nästa år.

Fordonsbrotten har ökat något igen men i en nationell jämförelse⁴ ligger vi under rikssnittet. Resultatet är till stor del avhängigt aktiviteten hos enskilda individer bland ungdomar och missbrukare/vaneförbrytare.

Satsningen på ungdomar och ett riktat arbete mot vaneförbrytare/kända gärningsmän samt narkotikabrott bör kunna ge förebyggande effekter inom detta brottsområde.

4 Trafiksäkerhet - Brott mot trafikbrottslagen

Utifrån riksgenomsnittet ligger vi betydligt lägre när det gäller anmälda brott⁵ och under året har det rapporterats färre brott gällande bl.a. rattfylleri och olovlig körning trots en aktiv trafikövervakning.

	2006/2007	2007/2008	2008/2009
3001 - Grov vårdslöshet i trafik	10	8	7
3002 - Olovlig körning, grov olovlig körning	167	134	106
3003 - Brott mot föreskrift	0	2	0
3004 - Tillåtit olovlig körning etc.	9	4	4

⁴ Per 100 000 invånare

⁵ anmälda brott per 100 000 invånare

3005 - Rattfylleri, grovt rattfylleri	151	125	104
3006 - Smitning	59	80	76
3070 - Rattfylleri under påverkan av narkotika	43	36	24

Trafikenheten och övrig personal på ordningsavdelningen har varit aktiva med trafikkontroller, hastighetsövervakning och utfärdandet av ordningsbot har varit högt. Minskningen av antalet rattfyllerirapporter har varit uppe till diskussion i operativa ledningsgruppen (OLG) och inför hösten 2009 har en beställning gjorts om en rapport⁶ gällande rattfylleri och gärningsmän. En sådan kartläggning skall även ta upp problematiken med återfallsrattfyllerister.

Vägverket planerar att införa ändrade hastighetsbegränsningar på många gotländska vägar och förslaget är för närvarande på remiss. Ändringarna innebär att det på de flesta 90-vägarna framöver blir en hastighetsbegränsning på 80 km/h. Den sänkta hastigheten på sommaren kommer också att fortsätta.

Hastighetsförändringarna på Gotlands vägar kommer troligen att kräva en ökad övervakning för att få till en bra övergång. Risken finns att hastighetsöverträdelserna kommer att öka.

Rattfylleribrottens minskning kan vara ett resultat av de brottsförebyggande kontrollerna som genomförs vilket kan betyda en fortsatt låg rapporteringsnivå.

5 Brott i nära relationer

De brottskoder som bäst bedömts representera brott i nära relationer är misshandel inomhus mot kvinna respektive barn där offret är bekant med gärningsmannen, våldtäkt inomhus mot kvinna respektive barn, grov kvinnofridskränkning samt sexuellt utnyttjande av barn i nära relation.

Antalet anmälda brott inom området har totalt sett minskat något jämfört med föregående period 182 brott senaste året mot 198 året innan. Observera att 9349 och 9353 är nya brottskoder varför jämförelse med tidigare år gällande dessa koder inte gjorts.

Brottskod	2007/2008	2008/2009
0412 Grov kvinnofridskränkning	25	32
9349 misshandel inomhus, mot kvinna > 18 år		41
9353 grov misshandel inomhus, mot kvinna > 18 år		3

⁶ Trafikinsats rattfylleri fredag 13 februari, PP1, City polismästardistrikt.

5.1 Grov kvinnofridskränkning och misshandel

Under den aktuella perioden anmäldes 32 brott gällande grov kvinnofridskränkning. Det är en ökning jämfört med tidigare period med 7 brott. Det är ett fåtal kvinnor som förekommer flera gånger och då med samma gärningsman. En kontroll av de målsäganden som förekommer flera gånger inom kvinnofridsbrott visar att de även förekommer som målsäganden i andra våldsbrott. En kvinna är t.ex. målsägande i totalt 19 ärenden sedan år 2000.

När det gäller ungdomar har det totalt anmälts 10 brott gällande misshandel mot flicka 15-17 år där flickan är bekant med förövaren. Av dessa var 2 bedömda som grova. Inget brott har anmälts gällande pojkar i samma ålder. När det gäller misshandel mot flicka 0-6 år har det anmälts 2 brott och det har anmälts 8 brott gällande pojkar i samma ålder.

5.2 Våldtäkt

5.2.1 Inklusivt grov, mot kvinna, inomhus

Det har anmälts 9 brott gällande våldtäkt mot kvinna inomhus under perioden. Det är mer än en halvering av antalet sen 2007/2008.

Antal brott	aug 07-juli 08	aug 08-juli 09
0649 försök	1	1
0661 fullbordat	19	8

Fem av ärendena har blivit nedlagda av åklagaren (i tre fall har brott ej kunnat styrkas och i övriga två fall har målsäganden trätt tillbaka och bevisläget därmed varit för dåligt), medan tre redovisats med förundersökningsprotokoll och ett ärende är pågående. Ett ärende har lett till en fällande dom.

5.2.2 Inklusivt grov, mot flicka under 15 år samt flicka 15-17 år, inomhus

Det har även anmälts 8 brott gällande våldtäkt mot flicka under 15 år och 6 brott gällande våldtäkt mot flicka 15-17 år. Merparten av ärendena har lagts ner av åklagare och det är bara två av ärendena där FU pågår.

I brås rapport om våld mot kvinnor och män i nära relationer⁷ lyfter man fram brottsoffrens övervägande goda erfarenheter av kontakterna med polisen men menar också att mycket arbete återstår. Det är många händelser som aldrig anmäls och det finns tydliga luckor i bemötandet av våldsoffrens behov av stöd och hjälp.

⁷ Rapport 2009:12, brå.

Lokalt på Gotland fungerar kontakterna med socialtjänsten bra men bör utvecklas ytterligare i syfte att stötta kvinnor som anmäler brott. Framförallt hanteringen av ärenden där kvinnorna först anmäler men sedan tar tillbaka sin anmälan bör ses över och utvecklas. I dagsläget känner vi till flera kvinnor som lever i förhållanden där de blir misshandlade - vad kan ytterligare göras för att undvika dessa situationer? Att videofilma det inledande förhøret på plats och dokumentera omständigheterna i större utsträckning vore önskvärt. Det är också så att användandet av strukturerade hot- och riskbedömningar (SARA, PATRIARK, SAM) varit eftersatt men tillsättningen av en brottsoffersomordnare (1 september 2009) bör innebära en förändring på den punkten. Barnhusverksamheten som startats upp ses som ett positivt steg i rätt riktning. Verksamheten är ännu i sin linda och formerna för samverkan under utveckling.

Polismyndighetens lokala personsäkerhetsarbete är under uppbyggnad som ett stöd till målsägare/brottsoffer. Målet måste dock vara att hjälpa och stötta brottsoffer på annat sätt i första hand.

Det brottsförebyggande perspektivet bör förstärkas vid dessa brott för att undvika upprepad utsatthet. RPS handbok för brott i nära relationer skall följas och polis och socialtjänst bör mötas efter varje brott för att t.ex. klargöra vilka insatser som görs och behöver göras, vilka samtal som skall genomföras med målsäganden, hur mannen i ärendet kan hanteras och om samtal med mansjouren bör erbjudas efter genomfört förhör?

Användandet av tekniska hjälpmedel som videokamera bör utnyttjas i större utsträckning men ställer då även nya krav på kompetens och efterföljande bearbetning (t.ex. utskrift av förhör).

6 Narkotikabrott

6.1 Brott mot narkotikastrafflagen

Antalet narkotikabrott har minskat jämfört med tidigare period och det är "eget bruk" och "framställning" som minskat mest. Förklaringen är troligen att narkotikaenheten långa tider blivit i anspråkstagen för utredning av andra brott. Problemet är välkänt men svårt att komma ifrån inom en liten myndighet. Eftersom narkotikabrott oftast är s.k. "initiativärenden" blir resultatet direkt avhängigt tilldelade polisiära resurser.

Utvecklingen inom narkotikaområdet är oroande. Tillgången på narkotika är oftast god och underrättelser tyder på en utbredd cannabismissbruk med mycket god tillgång till framförallt hasch. Kriminalunderrättelsetjänsten har dokumenterat ett 70-tal personer som brukare av hasch

bara under första halvåret 2009. Det är också allt vanligare att man odlar cannabis själv – en utveckling som vi tror kommer fortsätta. Missbruket av tabletter som t.ex. Subutex har ökat under senaste åren och det är numera vanligt att man även injicerar detta.

Brottskod	2007/2008	2008/2009
5010 Innehav	174	193
5011 Eget bruk	324	286
5005 Överlåtelse	78	45
5004 Framställning	17	12
5009 Dopningsbrott	12	14
Totalt	606	551

Narkotikabrotten sker dagligen och kan bara uppdagas med tillräckliga polisiära resurser riktade mot säljare och brukare. Inriktningen mot ungdomar för att motverka att de dras in i missbruk är viktig. Det finns uppgifter om personer som säljer cannabis och amfetamin och ett intensifierat arbete mot säljare bör snarast komma igång.

7 Grov organiserad och systemhotande brottslighet

Den grova organiserade brottsligheten söker sig till områden där det finns pengar att tjäna. Visby med dess status som nöjesstad under sommaren är ur det perspektivet en intressant plats att etablera sig på. Det finns kopplingar mellan restaurangnäringen och grovt kriminella personer på fastlandet som gör att den grova organiserade brottsligheten kan antas verka på Gotland, även om det för oss inte är känt i vilken utsträckning.

Det finns idag ingen konstellation med hög organisationsgrad som etablerat sig med en egen avdelning på Gotland. Det finns dock personer i vissa kriminella grupperingar som tidigare bott på Gotland.

Även när det gäller konstellationer med lägre organisationsgrad är de flesta organisationerna inte direkt representerade på Gotland. Vissa grupperingar finns det dock kopplingar till via personer som bor eller oftast vistas på Gotland.

Högeraktivister har etablerat sig på Gotland och lyckats knyta till sig en handfull personer. "Gotlands Fria Nationalister" och partiet "Folkfront" har genomfört ett antal aktioner i form av flygbladsutdelning mm. Inom den vänsterautonoma miljön finns personer representerade på Gotland men aktiviteten lokalt är vanligtvis låg, förutom under Almédalsveckan.

Det är främst gällande konstellationer med låg organisationsgrad som vi kan belägga en organiserad brottslighet på Gotland genom brottsaktiva

personer som i olika konstellationer begår brott under kortare eller längre tid. Under hösten 2008 har det t.ex. förekommit ärenden gällande utpressning mot privatpersoner eller företrädare för olika krogar i Visby. Det har även förekommit konstellationer av ungdomar som begått våldsbrott vid upprepade tillfällen och även grupper som genomfört inbrottsstölder i butiker.

En stor del av den lokala narkotikahandeln kan insorteras inom denna nivå där enskilda narkotikaleverantörer byggt upp egna nätverk för försäljning och distribution. Även när det gäller försäljning av svartsprit och fornminnesbrott kan man tala om en organiserad brottslighet.

Inom Operativ samverkan Gotland (OPSAM-G) träffas företrädare för olika myndigheter för att lokalt samverka kring ekonomisk och organiserad brottslighet. Uppdraget för nätverket är att ur ett underrättelseperspektiv bedriva brottsbekämpande myndighetssamverkan på Gotland. Uppdraget skall genomföras i enlighet med respektive myndighets befogenheter och ansvarsområde. OPSAM-G består av representanter från Polismyndigheten Gotland, Tullverket, Kustbevakningen, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Åklagarmyndigheten samt Försäkringskassan.

Det är troligt att vi kommer att få se ytterligare tecken på organiserad brottslighet framöver. Vi har flera tidigare gotlänningar som finns i brottsaktiva gäng på fastlandet så vikten av att förhindra nyrekrytering bland ungdomar gäller även för oss.

8 Lokala fokusområden

8.1 Ungdomsbrottslighet

Sedan hösten 2007 så har myndigheten utvecklat arbetet med ungdomar. Det inleddes med en satsning på utredningsverksamhet och har under 2009 kompletterats med kontaktpolisverksamhet.

Ungdomsproblematiken på Gotland är inte områdesbunden med undantag för Östercentrum. Vi kan konstatera att problemen istället är knutna till enskilda individer, framförallt i Visby. Det rör sig uppskattningsvis om ett 20-tal yngre män med dålig social förankring och missbruksproblematik. Man håller ofta till runt Östercentrum på helgkvällar och begår brott och stör ordningen men orsakar även problem på andra platser.

Att ungdomar och andra bär kniv tycks bli allt vanligare och det inträffade ett par knivskärningar under hösten 2008 som kunnat få ödesdigra konsekvenser. Polisens kontakter med ungdomar behöver utvecklas för att brott med unga gärningsmän och offer skall kunna förebyggas. Kontaktpoliserna kommer att vara en välbehövlig resurs framöver i det

arbetet. Inhämtandet av information gällande de ungdomar som är kriminella behöver också utvecklas för att tidigt kunna initiera åtgärder för att hjälpa ungdomar i riskzon.

19 maj 2009 genomfördes ett stort föräldramöte på Visby Strand dit föräldrar till 3000 ungdomar var inbjudna. Samhällets samlade insatser för ungdomar presenterades på skilda sätt under kvällen.

Satsningen på ungdomar måste fortsätta. Ett fortsatt arbete med kontaktpolis är nödvändigt för att upprätthålla och utveckla kontakterna med ungdomar och personer i ungdomars närhet.

8.2 Gränskontroll och övrig utlänningsverksamhet

Gräns- och trafikenheten har under 2009 genomfört flera inre utlänningskontroller varav några i restaurangmiljö resulterat i upptäckt av personer som vistats illegalt i Sverige. Man har även medverkat vid krogkontroller under sommaren med samma syfte. Verksamheten är under uppbyggnad och kompetensen har ökat under året.

Flera kontroller har gjorts av olika arbetsgivare på ön som anställt utländsk arbetskraft men dessa har inte visat på några olagligheter.

Genomförda inre utlänningskontroller visar att det framförallt är inom restaurangnäringen vi lokalt kan hitta personer som vistas illegalt i Sverige. Kontrollerna skall givetvis fortsätta men illegala invandrare är inget stort problem på Gotland.

9 Övrig brottslighet

9.1 Våldtäkt utomhus och exhibitionism/sexuellt ofredande

Under 080801-090731 har ingen våldtäkt utomhus anmälts. I augusti 2009 inträffade dock två våldtäktsförsök, ett mot en kvinna och ett mot en minderårig flicka, som f.n. är under utredning.

Under perioden har flera fall där män blottat sig anmälts. Det finns forskning som tydligt visar att många grova våldtäktsmän debuterar som blottare⁸ varför det är viktigt att lokalt känna till vilka personer som är aktuella.

Det är ett fåtal personer som begår våldtäkter eller exhibitionistiska brott och det är svårt att prognostisera kommande aktivitet.

⁸ Elisabet Kvarnmark, nationell samordnare för sexualbrottsbehandling, 2008

9.2 Rån

34 brott gällande rån har anmälts under perioden och alla utom ett har skett utan skjutvapen. 24 brott utfördes utomhus mot person och fyra av brotten riktades mot personer under 18 år. I flera ärenden finns gärningsmän utpekade och flera berör rån mellan kända missbrukare. Det finns dock ett 10-tal anmälningar där målsäganden säger sig blivit rånad av flera gärningsmän. Under juni och juli 2009 skedde fyra sådana brott medan övriga skedde spritt under den kontrollerade perioden. Inget av dessa ärenden har lett till att någon misstänkt kunnat pekas ut. I ärendet med skjutvapnet var det ett soft-airgun som använts.

En anmälan gällde rån mot en butik där två ungdomar greps.

Personrånen har ökat jämfört med tidigare och det är oroande med ärenden där flera gärningsmän ger sig på målsägandena fysiskt. Sommarrånen kan ha "fastländska" gärningsmän men det är även troligt att våra kända ungdomar begår en del av dessa brott.

9.3 Stölder och snatterier från butiker och varuhus

Under perioden har det anmälts 242 snatterier vilket är en minskning med nästan 40% jämfört med året innan. Det brukar anmälas i snitt omkring 20 brott varje månad men i februari 2008 anmäldes det 134 brott och i april 69 brott, dels till följd av handelns satsning på butikskontrollanter och dels beroende på en enskild persons erkännande av ett 50-tal brott. Någon liknande satsning har, av statistiken att döma, inte gjorts under senaste året. Man kan misstänka att statistiken istället speglar butikernas minskade användningen av butikskontrollanter och att det därmed inte uppdragats lika många brott som tidigare.

De initiativ som butiksägare tagit för att försöka påverka framförallt ungdomars benägenhet att snatta (sponsoravtal med idrottsklubbar med krav på ungdomar som tillhör klubben) kan ha påverkat till viss del liksom polismyndighetens samverkan med några av butiksägarna i Visby. På sikt kan även en bättre polisiär kontakt med ungdomarna och utökad samverkan med skolorna genom kontaktpoliserna förhoppningsvis påverka.

Snatterierna kommer att fortsätta och det behövs mer förebyggande åtgärder, mer ungdomskontakter och mer kontroller för att på sikt minska brottsligheten. Utvecklingen under det kommande året beror till stor del på butikernas satsning på kontrollverksamhet.

9.4 Bedrägeri och annan oredlighet

Totalt har det anmälts 697 bedrägeribrott under den aktuella perioden 2008/2009 mot 574 brott under samma period 2007/2008. Ökningen förklaras av att ”bedrägeri med hjälp av faktura” ökat med drygt 100 brott under perioden. Detta är troligen en effekt av att bl.a. Svensk Handel lyft frågan i massmedia och tryckt på att näringsidkarna skall polisanmäla brotten. Övriga förändringar är små och det finns problem med val av brottskod och antalsräkning inom detta brottsområde varför en djupare genomgång av ärendena är nödvändig för att dra några slutsatser. Internetbedrägerierna har lyfts fram under senare år och kommer troligen att fortsätta öka framöver.

Antal brott	aug 07-juli 08	aug 08-juli 09
0927 - Bedrägeri, mot försäkringskassa	109	79
0929 - Bedrägeri, mot försäkringsbolag (s.k. försäkringsbedrägeri)	1	23
0901 Datorbedrägeri	86	65
0902 Automatmissbruk	11	22
0904 Kontokort	55	54
0906 Övriga	166	190
0912 Faktura	27	134
0913 Internet	47	56
0930 häleriförseelse	15	35

Brotten inom denna kategori kommer troligen att fortsätta att öka och då särskilt Internetbedrägerierna.

9.5 Skadegörelse

Skadegörelsebrotten upplevs av engagerade personer inom föreningar i Visby och kommunens förvaltning som ett stort problem. Man har startat ett samarbete mellan kommun, föreningar och polisen för att försöka minska skadegörelsen och i synnerhet klotter. Statistiken visar dock redan nu på en ganska kraftig nedgång gällande just klotter.

Brottskod	aug 07-juli 08	aug 08-juli 09
1201 På motorfordon	290	293
1203 Annan	382	329
1209 Klotter	611	300

Skadegörelsen på motorfordon är ofta relaterad till ungdomligt ofog eller alkoholberusning. Den sker ofta sent på kvällar och nätter när gärningsmannen passerar en större parkeringsplats.

När det gäller klotter så är det inte känt vad minskningen i antalet anmälda brott beror på men det kan hänga samman med minskande ung-

domskullar och att de som tidigare begick klotterbrott blivit äldre och lagt av. Under de senaste två åren 070801-090731 har det registrerats gärningsmän i 413 anmälda klotterärenden. Tre gärningsmän födda -87, -88 och -89 står för 392 av dessa 413 ärenden. Det finns alltså all anledning att försöka punktmarkera kända klottrare för att komma till rätta med en stor del av problemet. Troligen kommer även kontaktpolisverksamheten att ha såväl en brottsförebyggande som brottsutredande effekt inom området.

Skadegörelse på motorfordon kommer troligen att fortsätta ligga på samma nivå under kommande år. Förebyggande arbete gällande förbättringar av vissa parkeringsplatser eller utökad bevakning bör initieras.

Klottret har minskat och minskande ungdomskullar talar för att problemet kommer fortsätta avta.

9.6 Cykelstölder

Antalet stulna cyklar fortsätter vara högt men har minskat på senare år och även något under senaste året. Cyklarna stjäls till största delen runt om i Visby och i övriga tätorter. Östercentrum är den plats som enskilt är mest drabbad.

Brottskod	aug 07-juli 08	aug 08-juli 09
0807 - Tillgrepp av ej motordr forskaffningsmedel, cyke)	741	682

Med tanke på antalet brott, nästan 1/10 av totala antalet anmälda brott på Gotland, så bör någon form av förebyggande arbete övervägas. Kanske är den tidigare provade idén med övervakad cykelparkering på Östercentrum under sommaren möjlig att starta upp igen med hjälp av försäkringsbolagen?

9.7 Brott mot miljöbalken mm

Miljöbrotten som sker är inte särskilt många, 38 brott under perioden, men har ökat med 14 brott jämfört med tidigare period. Brotten har blivit grövre och man kan många gånger se ett ekonomiskt motiv bakom själva brottet. Tidigare så bestod många brott i att verksamhetsutövare inte inkom med miljörapporter men detta är idag borta, i och med att man har inför sanktionsavgifter. Det som idag anmäls av tillsynsmyndigheterna är grövre brott och händelser.

Flera brott har dock fått stort medialt genomslag och brottsområdet har fått extra fokus med anledning av händelserna vid ett företag i Fole. Miljöbrotten kan få stora konsekvenser för människor och miljö och i takt med ökade krav på företag att minska sina kostnader, finns risk för att man söker "billiga" lösningar på avfallsproblem. Den uppmärksam-

het som Fole-ärendet fått kan dock ha en preventiv effekt på allvarligare miljöbrott.

Utredningarna kan många gånger vara komplicerade och resurskrävande med dyra förundersökningskostnader i form av analyser m.m. Att myndigheten bara har en person med kompetens inom området gör utredningsarbetet sårbart.

Miljöbrott, djurplågeri och arbetsmiljöbrott är i fokus medialt och kommer att så vara framöver. En ökning av antalet anmälda brott är att förvänta eftersom medvetenheten kring brotten ökar.

Miljöbrott är i fokus medialt och kommer att så vara framöver. En ökning av antalet anmälda brott är att förvänta eftersom medvetenheten kring brotten ökar.

9.8 Alkohollagen

Antalet anmälda fall av olovlig försäljning och innehav av alkohol ligger kvar på samma nivå som tidigare. Arbetet med Kronobergsmodellen har pågått under året men inte använts i sin fulla tillämpning mer än tidvis. Under sommaren har man använt direktförverkande av alkohol flitigt men övriga i modellen ingående moment har fått stå tillbaka. Under juni 2009 gjordes 51 direktförverkanden, i juli 545 st (!) och hittills i augusti 57 st.

Brottskod	2007/2008	2008/2009
5041 - Brott mot alkohollagen, olovlig försäljning/innehav av alkoholdryck	87	88
5043 - Brott mot alkohollagen/olovlig anskaffning & hantering av alkoholdrycker	39	26

Problemet med personer som säljer vidare öl, vin och sprit som de inhandlat utomlands fortsätter. Ett par ärenden har drivits till åtal och lett till fällande domar och uppgifter finns om ytterligare säljare. Det inkommer då och då nya tips om säljare, och ibland även om personer som tillverkar alkohol, till kriminalunderrättelsetjänsten. Ärendena kräver oftast någon form av spaningsinsats vilket ibland visat sig svårt att genomföra med enbart ordinarie personal i yttre tjänst att tillgå.

Under sommaren 2009 har ett flertal krogkontroller genomförts i samverkan med skattemyndigheten, kommunen och tillsynsgruppen från Stockholmspolisen. Erfarenheterna är inte samlade men från Stockholmspolisen konstaterar man att överservering skett vid upprepade tillfällen, att "champagnesprut" förekommit på flera ställen och att man där även dansat på bord, stolar och i soffor. Man har även reagerat på brandsäkerheten på några krogar.

Tillämpningen av "Kronobergsmodellen" har på andra platser i Sverige visat sig effektiv. Det finns anledning att driva modellen vidare på Gotland och då framförallt under icke sommartid. Man bör dock beakta risken för att "vanligt folk" kan komma att reagera negativt på ett alltför onyanserat rapportering av polisen. Under sommaren är det troligen svårt att driva modellen fullt ut men erfarenheter från sommaren 2009 talar för att de insatser som gjorts haft en effekt på våldsbrotten.

Ett snabbare överlämnande av bearbetad information gällande säljare av importerad eller olovligt tillverkad alkohol från Kriminalunderrättelsetjänsten till Ordningsavdelningen skall genomföras.

En fortsatt utveckling av samverkan gällande krogkontroller och då särskilt med tillsynsgruppen från Stockholmspolisen är önskvärd för att stävja brott mot alkohollagen. Även räddningstjänsten bör involveras för att se på brandsäkerheten.

10 Övrigt att beakta

10.1 Grova våldsbrott

Det har skett ett par grova våldsbrott under senaste 12 månaderna. Skottdramat vid Brucebo och knivmordet under nyårsnatten i Gråbo är två sådana händelser. Grova våldsbrott är ovanliga på Gotland och vi ser inte någon utveckling mot mer grovt våld annat än möjligen när det gäller knivbrott bland ungdomar/yngre män. Det har skett ett par knivskärningar bland ungdomar som kunnat få mycket värre konsekvenser. I det ena fallet var målsäganden en hårsman från att dö.

Att ungdomar och andra bär kniv tycks bli allt vanligare. Risken för att grova våldsbrott skall inträffa ökar givetvis i och med detta.

10.2 Almedalsveckan

Arbetet med Almedalsveckan har skett enligt planeringen och veckan var i stort sett oproblematiske. Hotbilden var från början bedömd som låg men höjdes i och med att aktivister från både vänsterautonoma sidan och högerextrema sidan anlände till Gotland. Ytterligare SPT-personal tillkallades men inga oroligheter inträffade.

Det finns högeraktivister etablerade på Gotland som profilerar sig allt mer med flygbladsutdelning och uppsättning av klistermärken. Det är "Fria nationalister" och det politiska partiet "Folkfronten" som på senare tid genomfört olika aktiviteter i Visby. Det finns även personer inom den autonoma miljön på Gotland men de genomför vanligtvis inte några aktioner lokalt, förutom under Almedalsveckan. Vissa tidigare skadegörelser kopplade till skinnbutiker är dock troligen genomförda av personer länkade till den miljön.

Under 2010 så är det valår och vi kan anta att veckan kommer att bli ännu större med fler evenemang och fler besökare. Planeringsmässigt är vi ute i god tid och personaluttaget väl avvägt. En framgångsfaktor har varit att delar av den förstärkningspersonal som kommit ner varit med under tidigare år. Stabens bemanning bör ses över då arbetet ofta innebär långa arbetsdagar. Likaså bör kriminalunderrättelsetjänsten se över sin bemanning inför nästa år.

Almedalsveckan kommer under valåret 2010 bli en välbesökt och viktig arena för de politiska partierna i valet. Sverigedemokraterna kommer troligen att flytta fram positionerna och delta under veckan och det är därmed troligt att vänsteraktivister finns på plats för att genomföra motaktioner.

Det finns ett behov av krogkontroller även under Almedalsveckan och då gärna tillsammans med tillsynsgruppen från Stockholm.

10.3 Vecka 29, "Stockholmsveckan"

Vecka 29 genomfördes med ett stort antal poliser i yttre tjänst och media följde kontinuerligt "Polisens insatser under veckan". Ett antal krogkontroller genomfördes. Det har inte varit möjligt att utvärdera veckan innan denna problembild skrivs men de kommentarer om veckan som framförts har varit mer positiva än tidigare år. Arbetsbelastningen för yttre personal har varit stor men det har samtidigt varit mycket poliser ute vilket troligen har haft en viss brottsförebyggande effekt.

En fortsatt satsning på Citygruppen och ordentligt med personal under v. 29 förordas även framgent. Veckan kommer även nästa år vara välbesökt och med hög berusningsgrad.

11 Diskussion/Slutsats

Nästa års stora enskilda händelse kommer att vara Almedalsveckan, i och med att det är valår. Stora resurser kommer att tas i anspråk och vi behöver se över bemanningen både bland yttre personal och i staben i god tid.

Den personella förstärkning som vi haft under sommaren 2009, tillsammans med satsningen på en Citygrupp, har givit positiva resultat på våldsbrotten i Visby innerstad. Någon fullständig utvärdering är inte gjord men det tycks som att de ökade resurserna i yttre tjänst och det arbetssätt som använts varit lyckosamt.

Våldsbrotten är det fortsatt viktigt att prioritera och framförallt behöver vi skapa bättre förutsättningar för hur vi hanterar brottsoffer och ger dem stöd under rättsprocessen. Utbildning i hot- och riskbedömning

(SARA) har genomförts för vakthavande befäl, utredande personal och andra men bara några få bedömningar har gjorts trots att ärenden aktualiseras gång på gång. Brottsoffersamordnaren har ett viktigt arbete framför sig både för att få den interna processen att fungera och för att utveckla samverkan med socialtjänsten och andra intressenter runt problematiken med kvinnovåld och gärningsmän som återfaller i brott.

En fortsatt satsning på ungdomar behövs och då särskilt de som vi direkt/tidigt kan identifiera som barn/ungdomar i riskzon. Ett fortsatt arbete med kontaktpoliser är nödvändigt för att upprätthålla och utveckla kontakterna med ungdomar och personer i ungdomars närhet.

Narkotikabrottsligheten, och då främst försäljning, bör prioriteras. Underrättelseinformation om försäljning finns men resurser för spaning etc. är för små för att nå önskat resultat. Det måste till en bredare satsning, både personellt och gällande teknik, för att kunna slå undan försäljningsledet både när det gäller cannabis och amfetamin.